

EL VALLENC PERE CATALÀ I ROCA

Núria Ventura

Quan per la Primavera Fotogràfica de l'any passat, a la Sala Güell del Reial Cercle Artístic de Barcelona tinguérem ocasió de visitar l'exposició "Cent personatges" de l'arxiu fotogràfic de Pere Català i Roca bo i seguint el guiatge dels seus comentaris, comprovarem que darrere cada un d'aquells cent retrats hi havia una volguda i conscient coneixença del personatge, feta a Sardenya, més concretament a l'Alguer, al País Valencià, a les Balears, a Andorra, al Rosselló, a la Catalunya del Principat... Ell mateix deia, abastant-la en conjunt, que "en certa manera, l'Exposició constitueix un ideari per la naturalesa geogràfica dels Personatges". I és que, sens dubte, en aquesta naturalesa geogràfica dels seus Personatges hi ha hagut sempre ben implícita la voluntat de concebre plenament la identitat dels Països Catalans, els quals ha resseguit convençudament de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó. Precisament dels seus viatges primerencs als diversos punts dels Països Catalans té confeïts uns diaris d'impressions i de descripcions, històriques i viscudes personalment, en què la fotografia té també reservat un espai important. Es tracta d'un petit tresor inèdit que és expressivament ideològic. Tornant a l'esmentada exposició, aquells cent retrats són en blanc i negre i tan sols arriben fins a l'any 1980. És evident, però, que les seves coneixences no han tingut pas mai aturador i que, partint del mateix any 1980, Pere Català podria seleccionar una altra sèrie retratística de cent personatges més, bàsicament fets ja en color. Tinc un especial interès a destacar aquesta facilitat que Pere Català ha tingut sempre a fer amics, no tan sols coneixences. No és endebades

que ha mantingut correspondència continuada amb molts dels seus amics, de tal manera que el seu arxiu és, en aquest sentit, un valuós pòsit d'arguments, de debats, de testimoniats, de dols i d'alegries, de comunicats... que podrien servir ben bé com a eix vertebrador de la seva pròpia biografia. En conserva tanta, de correspondència, que la té curosament classificada per ordre alfabètic. El més sorprenent és que la té present, que la recorda i que fins i tot la consulta per argumentar algun fet, per corroborar alguna anècdota o senzillament per recordar l'amic en qüestió. A vuitanta anys, Pere Català continua sent un home afable, capaç de captar l'atenció conduint la conversa sobre àmbits ben diversos, a taula o en una tertúlia; i encara ara fa amics nous. Tothom sap que Pere Català com a historiador anà a peu a tots els castells catalans, per fotografiar-los i per estudiar-los. Això comportà que, per allà on passava, parlés amb la gent que hi vivia. Jo diria que és un dels homes més xerraires que la nostra història ha tingut mai. I dels més inquiets i actius, autor d'actes tan sorprenents com, per exemple, el d'acudir cada dia a la plaça de Sant Jaume de Barcelona mentre Lluís M. Xirinacs hi féu una estada ininterrompuda i diària, una acció que donà peu a la campanya "Plantem-nos!" que tant de ressò obtingué. Doncs bé, Pere Català visità Xirinacs cada dia, hi parlava i li feia una fotografia. Al cap de 100 dies li lliurà un àlbum que recull diverses instantànies de Lluís M. Xirinacs conversant amb algú, dirigint la paraula a un grup d'estudiants, passejant, etc. Era notable també l'amistat que mantenia amb el traspasat rector de la parròquia del Pi, el qual acollí la tancada dels immigrants sense papers. Tot plegat vol dir que Pere Català segueix molt de prop els esdeveniments que el seu barri barceloní protagonitza i que s'hi implica d'una manera intel·ligentment selectiva. Com s'ha implicat sempre amb els afers vallencs, encara que des de fa molts anys que no viu a la nostra ciutat. I és que, de fet, la presència de Pere Català a Valls —tal com ja tinguérem ocasió de remarcar el dia que l'ajuntament vallenc li concedí el Títol d'Honor— mai no suposa una novetat ni un esdeveniment excepcional, sinó que forma part d'una habitual i quotidiana relació amb amics, amb entitats, amb institucions que sovint li han demanat i que li demanen que vingui a Valls per poder comptar amb el seu parer i també, no cal dir, amb l'aval del prestigi que, al llarg dels anys, li han atorgat, merescudament i per damunt de tot, el constant servei als Països Catalans, la rigorositat i la constància en la investigació històrica, la professionalitat en el camp de la fotografia, el seguiment analític i de repercussió del fet casteller, el retrobament seguit amb la gent de l'Alguer i sobretot la preclara i serena objectivitat amb què sap jutjar tots els afers, sense renunciar però a l'actuació subjectiva, valenta i decidida quan ha calgut, i ha calgut moltes vegades. La seva opinió, doncs, compta en molts dels àmbits de la nostra vida ciutadana, sobretot en aquells que, per una necessitat més metodològica i d'organització que no pas real, són catalogats particularment com a culturals, ni que, és clar, l'abast de la seva repercussió sigui més interdisciplinar. No es tracta pas de dir que la seva opinió sigui imprescindible —a parer meu, ningú no és imprescindible—, però sí que és ben cert que es tracta sempre d'una opinió

respectada, i que en moments de decisió importants potser sí que ha estat del tot necessària, vàlida i decisiva. Per Sant Joan i per Santa Úrsula, Pere Català sempre és a Valls. Hi ha faltat ben excepcionalment. Però les seves estades a Valls no es limiten a aquestes dues dates festives i puntuals, sinó que sovint tenen un caràcter més compromès, com ara el de desplaçar-se a Valls com a membre del comitè assessor del Museu Casteller de Catalunya, de què tant es parla, com a membre d'un jurat de fotografia, etc. En la mateixa línia d'estimació per la ciutat nadiua i sobretot quan Pere Altès era director de la revista *Cultura*, Pere Català era requerit moltíssimes vegades per a sol·licitar-li articles, per a demanar-li col·laboracions de gent que ell coneix o bé perquè representés la revista en algun acte celebrat a Barcelona. Hi col·labora des de l'any 1949 i amb força assiduitat. Si fèiem un repàs a la llarga llista d'articles que hi ha publicat, ens adonariem del clar predomini dels temes relacionats amb Valls sobre els quals ha escrit. Val a dir que a hores d'ara figura entre la llista de col·laboradors de *Cultura*, la majoria de redactors de la qual ha conegut i coneix a bastament.

A casa de Pere Català hi arriben els setmanaris vallencs, la revista *Cultura* i encara alguna altra publicació vallenca, a més dels llibres editats a la nostra ciutat i que creu interessant de tenir. Tot això vol dir que segueix de prop els esdeveniments de casa nostra. D'altra banda, sempre s'ha preocupat de donar a conèixer la nostra ciutat



Pere Català
l'any 1993 amb
la seva esposa,
M. Carme
Dalmau,
davant del cartell
del XV Congrés
d'Història de la
Corona d'Aragó.
ARXIU PERE
CATALÀ I ROCA

mitjançant la publicació d'articles divulgatius en diaris barcelonins com *El Correo Catalán* o *Diario de Barcelona* durant els anys que tenia a càrrec seu les seccions "Castillos de Catalunya" o "Cases Pairals", ambdues corresponents a suplement dominicals. També en va escriure per a les revistes *Destino*, *Serra d'Or*, etc.

L'Institut d'Estudis Vallencs és una de les entitats amb què Pere Català i Roca s'ha relacionat força, sobretot durant l'etapa en què Joaquim Torres era el president.

Les diverses edicions de les festes decennals de la Mare de Déu de la Candela també han comptat amb la presència de Pere Català, ja fos com a seguidor dels actes programats o bé adoptant-hi un cert protagonisme, com per exemple l'any 1961 en què presentà una exposició anunciada així: "Castells de Catalunya"; o bé l'any 1981 en què guanyava un dels premis extraordinaris en la convocatòria dels Jocs Florals.

L'hem vist a Valls en la inauguració de totes les exposicions que s'han organitzat en homenatge a Francesc Català-Roca, el seu germà, i en la que es féu en reconeixement a l'obra de Pere Català i Pic, el seu pare. Pel maig de l'any 1998 era ell qui presentava a Valls l'exposició "L'instant fixat", un tast i alhora un resum breu de la seva activitat com a fotògraf, una professió a què s'ha dedicat tota la vida i que respon positivament a la feina apresada al laboratori del seu pare, amb el qual treballà uns quants anys.

No cal dir que Pere Català hi té molts amics, a Valls, molta gent coneguda. Ho prova el sol fet d'anar amb ell carrer de la Cort amunt o avall, per posar un exemple. Qui hagi tingut ocasió de fer-ho convindrà amb mi i amb tots plegats que s'ha hagut d'aturar més de cinc vegades perquè calia saludar els qui li donaven el crit. Caminant per Valls amb ell, hom pot descobrir un Pere Català sol·lícit, que sap fer de guia per la nostra ciutat, que en coneix els racons i les pedres, que sap anècdotes i que es complau d'explicar-les, que recorda ditzams i expressions vallenques que voldria sentir, que és capaç d'entrar a ca "no n'hi ha" tan sols perquè un foraster sàpiga quin és l'origen del renom d'aquell establiment, que si convé demanarà la clau de la capella del Roser per a ensenyar les rajoles del segle XVII, que s'aturarà davant la casa on va néixer Narcís Oller... Fa de bon acompanyar perquè anant amb ell la conversa mai no s'esgota. I és que té una memòria extraordinària i ben poques vegades el traeix. Hi ajuda, és clar, el fet que de sempre s'ha mostrat constant en la seva manera de fer, en les coses que de debò li ha interessat d'estudiar.

Pere Català, en definitiva, té una veritable passió pels temes que estableixen alguna relació amb Valls. Ara mateix, per exemple, s'interessa per les arrels vallenques que probablement tenia el pare del filòleg Antoni M. Badia i Margarit.

Aquests darrers anys ha rebut reconeixements de tota mena, distincions i homenatges com a prova d'una ingent tasca duta a terme, amb rigor i apassionament alhora per temes tan puntuals i diversos com la història, la fotografia i els castells, temes que ell ha sabut extrapolar convenientment fins on ha calgut i circumscriuint-los sempre en l'àmbit català.